

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania

„Technická asistencia pre Štátnu politiku podpory malého a stredného podnikania v Slovenskej republike na obdobie 2002 – 2005 a zjednodušenie súčasného spôsobu platieb dane z príjmu, zdravotného, nemocenského a dôchodkového poistenia“

Časť I. – Štátna politika podpory MSP v SR na obdobie 2002 – 2005

Záverečná správa

Corporate Solutions SA:

Julio Foster
Alan Pask
Antonia Sartorius

Ing. Vladimír Sirotko, PhD.
JUDr. Marián Preisinger
JUDr. Pavel Kopál
Ing. Emília Kadlečíková
Ing. Dagmar Emilová
Mgr. Gustáv Pastucha
Ing. Mária Šebová

N á v r h

Štátnej strednodobej politiky podpory MSP v Slovenskej republike do roku 2005

Bratislava, september 2002

O b s a h

Kapitola:	Str.:
Úvod.....	4
Národné ciele pre stratégiu MSP	5
Strategické ciele pre najbližšie 4 roky	5
Návrh štátnej strednodobej politiky podpory MSP do roku 2005	6
Podnikateľské prostredie.....	6
Zlepšenie legislatívneho prostredia.....	6
Podporné programy MSP	10
1. Návrh na zmeny v systéme podpory malého a stredného podnikania	10
2. Navrhovaný systém podpory MSP	11
3. Posilnenie postavenia MSP a stimulácia ich rastu	15
4. Zvýšenie konkurencie schopnosti MSP	16
5. Urýchlenie internacionalizácie a prieniku na nové trhy.....	17
6. Spolupráca s veľkými podnikmi	18
7. Rozvoj manažérskych schopností a podnikateľských skúseností MSP	19
Prehľad politík Európskej únie podporujúcich MSP a podnikanie a závery pre Slovensko....	21
Akčný plán realizácie navrhovanej politiky.....	21
Záver	23
Príloha č.: 1	
Vyhodnotenie štátnej strednodobej politiky podpory MSP (ŠSPPMSP)	1
v období 1997 - 2000	
Východiskové konštatovania	1
Plnenie opatrení vlády SR v rámci ŠSPPMSP	1
1. Zlepšenie legislatívneho prostredia	1
2. Zvýšenie podielu MSP, hlavne súkromných, na tvorbe HDP	7
a v ekonomike SR	
2.1. Nárast počtu MSP	7
2.2. Vývoj podielu MSP na zamestnanosti	9
2.3. Zvýšenie exportu	9
Príloha č.: 2	
Legislatívne úpravy	1
Príloha č.: 3	
Prehľad politík Európskej únie, podporujúcich MSP a podnikanie	
a závery pre Slovensko	1
1. Úvod.....	2
2. Nástroje Európskej únie na podporu MSP a podnikania	2
3. Hlavné body benchmarkingu politiky podnikania	12
4. Závery pre Slovenský program podpory MSP pre roky 2002 – 2005	31

ÚVOD

Rozvoj malého a stredného podnikania (MSP) je dôležitým faktorom ekonomického rozvoja, pretože dnes tento stav tvorí podobne ako vo všetkých vyspelých krajinách najrozsiahlejšiu časť nášho hospodárstva. Tento sektor, ktorý má prívlastky ako flexibilný, pripravený reagovať na potreby trhu, nosič progresívnych technológií, akcelerátor zamestnanosti, je na druhej strane ešte veľmi zraniteľný, hlavne slabou vymožitelnosťou práva, nestabilným právnym prostredím, nedostatkom rozvojových financií, ako aj – a v prípade malých firiem – nedostatočnými manažérskymi skúsenosťami samotných majiteľov firiem – podnikateľov.

Vláda SR venuje tejto oblasti ako jednej zo svojich priorít zvýšenú pozornosť. Preto v roku 1996 za pomoci zahraničných expertov bola pripravená a vo februári 1997 schválená Štátna strednodobá politika podpory MSP na obdobie 1997–2000. V rámci Finančného memoranda 1999 sa v roku 2002 znova naskytla možnosť využitia pomoci zahraničných expertov pri príprave Štátnej strednodobej politiky podpory MSP na obdobie 2002–2005.

V nadväznosti na predbežné uzatvorenie kapitoly malé a stredné podnikanie v roku 2000, uplynulý rok otvoril ďalšiu, zložitejšiu etapu prípravy na vstup do EÚ a zdôraznil aktuálnosť úloh spojených s prístupovým procesom. Tomuto je potrebné prispôsobiť aj politiku podpory MSP v najbližšom období a smerovať ju do oblastí, ktoré priblížia naše podnikateľské prostredie čo najviac k podnikateľskému prostrediu v EÚ a čo najlepšie pripraví naše MSP na vstup do tohto konkurenčného prostredia.

Návrh Štátnej strednodobej politiky podpory MSP na obdobie 2002–2005 vychádza z dosiahnutých výsledkov zlepšovania podnikateľského prostredia v rokoch 1997–2000, resp. 2001 a potrieb v tejto oblasti v súvislosti s predpokladaným vstupom do EÚ v roku 2004 a hodnotenia výsledkov (ktoré sú uvedené v prílohe č.1).

Štátna strednodobá politika bola prijatá pre obdobie 1997–2000. Vzhľadom na potrebu kontinuity medzi vyhodnocovaným obdobím a navrhovaným a taktiež preto, že v roku 2001 bolo prijatých niekoľko významných zmien v tejto oblasti, je vo vyhodnotení uvádzaný i rok 2001.

Podakovanie patrí i organizáciám, ktoré spracovali niektoré názory na vývoj politiky MSP, návrhy a odporúčania v prieskumnom dotazníku, najmä:

- Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Ministerstvu pôdohospodárstva SR
- Ministerstvu financií SR
- Ministerstvu hospodárstva SR
- Slovenskej obchodnej a priemyselnej komore
- Združeniu podnikateľov Slovenska
- Slovenskému živnostenskému zväzu
- Slovenskému cechu informatiky, účtovníctva a manažmentu
- Slovenskej záručnej a rozvojovej banke
- Národnej agentúre pre rozvoj malého a stredného podnikania SR

Riešenia uvedené v tomto projekte obsahujú odporúčania z workshopu na NARMSP (Júl 2002), kde bola prediskutovaná pracovná verzia správy a na v diskusii vznesené pripomienky predkladaná správa už reaguje.

NÁRODNÉ CIELE PRE STRATÉGIU MSP

Najdôležitejší cieľ pre tento kľúčový sektor je dosiahnutie celkového zlepšenia prosperity spoločnosti za pomoci silného ekonomického potenciálu.

Zdravý a konkurencie schopný sektor MSP by mal:

- zvýšiť jeho podiel na HDP
- zvýšiť počet, kvalitu a prosperitu MSP
- vytvoriť nové pracovné miesta a príležitosti v rozvíjajúcej sa ekonomike
- prehľbovať spoluprácu so zahraničnými spoločnosťami, prispôbovať sa podmienkam európskej únie so snahou začleniť sa do nej a následne využiť poskytované možnosti

STRATEGICKÉ CIELE PRE NAJBLIŽŠIE 4 ROKY

Tento návrh načrtáva nasledujúce hlavné strategické ciele pre roky 2002 - 2005:

1. **Nadalej zabezpečovať realizáciu základných priorít pre vstup Slovenska do EÚ** vychádzajúcich z NPAA.
2. **Zlepšiť vzdelávanie pre podnikateľov**, hlavne vytvorením základných podnikateľských programov prostredníctvom RPIC a BIC, podporovať profil „byť v biznise“ a rozvinúť zosúladenú podporu na vyššom stupni vzdelávania.
3. **Zlepšiť prístup ku kapitálu** pre malé a high-tech podniky, vrátane vytvorenia rozsiahlejšie pôsobiaceho programu garancie úverov pre malé podniky a samostatne zárobkovo činné osoby, rozšíriť program mikrouverov a Fondu štartovacieho kapitálu (Seed Capital Fund), rozvinúť regionálne rizikové fondy (venture funds) a pripraviť sa na sprístupnenie štrukturálnych fondov Európskej únie.
4. **Zlepšiť prístup k výskumu a inováciám** – zväčšiť počet technologických centier a podnikateľských inkubátorov, vypracovať a spustiť celkový plán podpory výskumu a akademických spin-offov a posilniť väzbu priemysel – veda.
5. **Vyvinúť podporné služby pre MSP**, zvlášť prostredníctvom podpory a školením RPIC a BIC a vytvoriť takú sieť, ktorá sa bude vedieť prispôbiť regionálnym rozvojovým fondom v budúcnosti po vstupe do EÚ. Prehodnotiť 'voucher' systém pri podpore školení a poradenstva pre MSP a rozvinúť transparentnejší proces verejného obstarávania pri zabezpečovaní podporných služieb pre MSP. Zvýšiť konkurencieschopnosť MSP, zrýchliť internacionalizáciu a podporiť perspektívne sektory. Rozvíjať manažérske skúsenosti a ľudské zdroje MSP.
6. **Zlepšiť verejnú správu**, pretože vplýva na MSP, vrátane:
 - celkového zníženia daní, daňového a odvodového zaťaženia pre MSP a samostatne zárobkovo činné osoby. Rozšíriť okruh použitia paušálnej dane a zvýšiť obrat umožňujúci jej použitie.
 - Znížiť a zjednodušiť platbu odvodov do sociálneho a zamestnaneckého fondu
 - Skrátiť dobu a znížiť počet dokumentov, potrebných na začatie a ohlasovanie MSP a skrátiť dobu pri vyrovnávaní dlhov prostredníctvom súdov.
7. **Stávať sa súčasťou Národného akčného plánu zamestnanosti** hľadaním a vytváraním nových pracovných miest, nových druhov školení, projektovo zameraných zamestnávateľských zmlúv, systémov príspevkov na zamestnávanie v nových firmách, zamestnávanie prvo – zamestnancov a mladých a zdravotne postihnutých ľudí.
8. **Rozvinúť spoluprácu na národnej a regionálnej úrovni**, zapojiť MSP a všetky relevantné agentúry a inštitúcie na národnej a regionálnej úrovni, obzvlášť:
 - zriadiť Národnú radu pre MSP so zastúpením kľúčových ministerstiev, MSP a iných záujmových skupín, ako dohliadajúci orgán pri implementácii

stratégie, poradenský orgán pri navrhovaní zákonov a koordinujúci orgán regionálnych podporných programov

- zriadiť Regionálne rady pre MSP reflektujúce a dopĺňujúce národný model a zahrňujúce zástupcov regionálnych rád, regionálnych rozvojových agentúr a zástupcov samospráv. Kľúčovou úlohou bude vytvoriť regionálny podporný program, odrážajúci regionálne priority
- NARMSP by mala hrať zásadnú úlohu ak „výkonná“ ruka Národnej rady a podobne RPIC / BIC by túto úlohu hrali na regionálnej úrovni.

Tieto kľúčové problémy sú rozpracované v hlavnej časti tejto správy (obzvlášť v časti 5 a 7) a v prílohe 3.

NÁVRH ŠTÁTNEJ STREDNODOBEJ POLITIKY PODPORY MSP DO ROKU 2005

Návrh ŠSPPMSP vychádza z analýzy dosiahnutých výsledkov v uplynulom období a potrieb jej smerovania v najbližšom období. V návrhu sú zapracované aj navrhované zmeny systému podpory MSP, uvedené v materiáli MH SR **„Analýza vývoja MSP a návrh na zmeny v systéme podpory MSP“**, ktorý Vláda SR prerokovala na svojom zasadnutí **15.5.2002**.

Pre obdobie rokov 2002 –2005 sú navrhované odporúčania, vychádzajúce hlavne z priorit národného programu pre implementáciu *acquis communautaire* – časť MSP, smerované do nasledovných oblastí:

1. Zlepšenie legislatívneho prostredia
2. Posilnenie postavenia MSP a stimulácia ich rastu
3. Zvýšenie konkurencie schopnosti MSP
4. Urýchlenie internacionalizácie a prieniku MSP na nové trhy
5. Spolupráca MSP s veľkými podnikmi
6. Rozvoj manažérskych schopností a podnikateľských skúseností MSP

PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

Zlepšenie legislatívneho prostredia

Rozvoj malého a stredného podnikania musí byť zameraný ako na podporu existujúcich podnikateľov, tak aj na motiváciu ľudí, fyzických osôb začať vykonávať podnikateľskú činnosť. Vhodným a stabilným legislatívnym prostredím je možné umožniť podnikateľom rozvíjať svoju činnosť bez zbytočných administratívnych a iných bariér.

Legislatívne prostredie tvorí hlavnú časť podnikateľského prostredia a preto je treba tejto časti venovať i najväčšiu pozornosť. Jeho najdôležitejšie časti tvoria aspekty:

Daň z príjmov

V oblasti zdaňovania príjmov malých a stredných podnikateľov je potrebné okrem samotného zníženia daňovej zaťaženia zamerať sa aj na čo najjednoduchší spôsob zistenia daňového základu a výšky dane. Celkové legislatívne prostredie je potrebné stabilizovať, čo znamená nevykonávať úpravy zákonov tak často. Politiku v oblasti zdaňovania príjmov malých a stredných podnikateľov možno formulovať do nasledujúcich **odporúčaní s cieľmi**:

1. Novelizovať zákon o dani z príjmov tak, aby daň fyzických osôb, živnostníkov, tvorila osobitnú časť zákona. **Zákon koncipovať v troch častiach**, ako daň z príjmu FO, FO – podnikateľov (MSP, OSZČ) a právnických osôb (PO).
2. Podporné aktivity a programy NÚP, OÚP, smerujúce k podpore začínajúceho MSP a OSZČ a finančné príspevky na vytvorenie pracovného miesta u MSP **vyčleniť z príjmov** ovplyvňujúcich základ dane FO.
3. **Oblasť paušálnych daní** z príjmu rozšíriť na hranicu cca 5. Ml. Sk príjmov, upraviť podmienky úľavy na dani (§ 16) s podmienkou zamestnania min. jedného pracovníka, nestanovovať podmienku pre úľavu začínajúcemu podnikateľovi, byť min. 6 mesiacov v evidencii NÚP, OÚP.
4. Uskutočniť **reformu daňového systému** v smere zjednodušenia a sprehľadnenia sústavy daní. Daňovú politiku presúvať v smere nepriamych daní, zároveň znižovať daňové sadzby priamych daní a poplatkového zaťaženia.
5. **Rovnaké zdaňovanie podnikateľov bez ohľadu na právnu formu podnikania**
Výška daňovej zaťaženia v našom systéme daní v súčasnosti nezávisí od veľkosti podniku alebo typu vykonávanej činnosti, ale od právnej formy podnikania. Fyzické osoby, podnikatelia sú zaťažení vyššou sadzbou dane ako podnikatelia právnické osoby. Daňové zaťaženie by nemalo hrať žiadnu úlohu pri rozhodovaní o právnej forme podnikateľa.
Sadzba dane by mala byť jednotná a malo by dôjsť k radikálnemu zníženiu týchto sadzieb, u FO minimálne na úroveň PO, t.j. v súčasnosti 25%.
6. **Postupne znížiť sadzbu dane z príjmov PO a FO a daňové pásma pre FO**
Postupne je potrebné znižovať sadzbu dane z príjmu právnických osôb aspoň na úroveň 20 %. Daňovú zaťaženosť podnikateľov fyzických osôb a právnických osôb je potrebné vyrovnať. Keďže na zníženie daňovej povinnosti nepôsobí len samotné zníženie sadzby dane, je potrebné prehodnotiť aj spôsob uplatňovania daňovo uznaných výdavkov resp. nákladov. V rámci skupiny podnikateľov – samostatne zárobkových fyzických osôb by bolo vhodné priznať im niektoré náklady, ktoré sú spojené s postavením seba zamestnanca, napr. príspevok na stravu atď.
7. Riešiť **odpisovú politiku** ekonomickým prístupom podnikateľa s cieľom umožniť výrazné skrátenie doby odpisovania vo všeobecnosti podľa skutočnej dĺžky životnosti majetku na základe určenia podnikateľom, najmä však v prípade technologických investícií, modernizácie, rekonštrukcie a morálne rýchlo zastarávajúcich komoditách, ako počítače, dopravné prostriedky a pod, v dobe jedného roka v plnej výške. Dobu odpisovania nehnuteľností stanoviť maximálne na 20 rokov.
8. V súvislosti s odpismi **zvýšiť i vstupnú cenu** hmotného investičného majetku (HIM) nad 50.000 Sk a nehmotného investičného majetku (NIM) nad 70.000 Sk. **Zrušiť obmedzenie**, výšku vstupnej ceny HIM pre odpisy (osobné autá) a umožniť odpočet DPH ako pri inom majetku.
9. **Umožniť daňové úľavy pre začínajúcich podnikateľov bez ohľadu na spôsob zdaňovania, a to priamym alebo nepriamym spôsobom**
a) Priame daňové úľavy je, okrem úľav pre podnikateľov zamestnávajúcich zdravotne postihnutých občanov, potrebné orientovať aj na začínajúcich podnikateľov i na

podporu už existujúcich. Súčasná právna úprava umožňuje odpustenie dane v prvých rokoch podnikania len pre podnikateľov zdaňovaných paušálnou daňou.

b) Nepriamo je možné podporovať začínajúcich podnikateľov tým, že sa im umožní rýchlejšie odpísať investície vykonané v prvom roku podnikania. Tým je možno podporiť a zvýšiť počet záujemcov o podnikanie a umožniť využiť prostriedky získané nižšou daňou na začiatku podnikania na rozvoj firmy.

10. **Umožniť odpočet straty bez podmienky investovania do HIM.** Súčasná legislatíva umožňuje odpočet straty, ale len za podmienky, že bude preinvestovaná na obstaranie hmotného investičného majetku. Uplatnenie straty by malo byť rozšírené, bez tejto podmienky a aj viac krát počas podnikania.

Cieľ: Znížením daňového zaťaženia vytvoriť dostatočné finančné prostriedky na obdobie štartu MSP a dostatočné disponibilné prostriedky na rozvoj firmy.

Daň z pridanej hodnoty

Pre skupinu malých a stredných podnikateľov nie je osobitná úprava mechanizmu fungovania platenia DPH. Časť malých podnikov, najmä skupina fyzických osôb - živnostníkov, ani nie je platiteľom tejto dane a môže sa ním stať dobrovoľne až v prípade súhlasu daňových orgánov.

V súčasnosti je celý mechanizmus odvádzania dane z pridanej hodnoty pre podnikateľov značne nevýhodný, vzhľadom najmä na podmienky odpočtu dane na vstupe. Politiku v oblasti DPH je potrebné zamerať do nasledujúcich oblastí:

1. Upraviť podmienky nároku na odpočet

V súčasnosti je zavedená neštandardná podmienka, keď platitelia dane sú nútení odvádzať daň ihneď ako vykonali zdaniiteľné plnenie a to bez toho, či dôjde k naplneniu úhrad, zaplateniu pohľadávky. Takto má podnikateľ, najmä MSP viazané finančné prostriedky a obmedzené podnikanie, najmä ak vinou nepracujúcich súdov vymáhanie (ak je vôbec úspešné) môže trvať i viac ako 5 rokov.

2. Zavedenie jednotnej sadzby dane

Postupne je potrebné smerovať k vyrovnaní základnej a zníženej sadzby DPH a mala by byť uplatňovaná jedna sadzba dane, čo by podstatne zjednodušilo stanovenie dane pri zdaniiteľných plneniach. Stanoviť jednu daňovú sadzbu v rozmedzí 14 – 16 % a to plošne s minimalizáciou výnimiek.

3. Umožnenie dobrovoľnej registrácie za platiteľa DPH pre MSP bez vplyvu daňového úradu.

Povinnosť registrovať sa za platiteľa dane z pridanej hodnoty vzniká podnikateľom, ktorých obrat za najbližšie tri predchádzajúce kalendárne mesiace dosiahol sumu 750.000,- Sk. Zákon o dani z pridanej hodnoty umožňuje aj existenciu dobrovoľných platiteľov dane, ale právomoc na uznanie žiadosti o dobrovoľnú registráciu má daňový úrad.

4. Zblížiť lehoty na platenie dane a vrátenia nadmerného odpočtu

Nemal by existovať veľký rozdiel medzi lehotami na platenie dane podnikateľom v prípade daňovej povinnosti a na vrátenie nadmerného odpočtu podnikateľovi zo strany daňového úradu. V prípade, že podnikateľovi vznikne za príslušný mesiac, resp. daňové obdobie daňová povinnosť, musí ju uhradiť do 25. dní po skončení mesiaca. Ak vznikne podnikateľovi nadmerný odpočet má nárok na vrátenie nadmerného odpočtu do 30 dní odo dňa predloženia daňového priznania za príslušný mesiac.

Cieľ: Znížiť administratívnu náročnosť vykazovania a výpočtu DPH a neviazať finančné prostriedky MSP, ktoré môžu byť použité na chod firmy.

Cestná daň

Veľa FO v rámci svojej podnikateľskej činnosti využíva bezodplatne požičané vozidlo (najčastejšie od rodinného príslušníka). Občiansky zákonník umožňuje zmluvu o výpožičke aj bezodplatne. Keďže sa vozidlo používa na podnikateľské účely, cestnú daň za takto požičané vozidlo musí zaplatiť jeho majiteľ. Cestná daň ale je zaplatená v súvislosti s podnikaním fyzickej osoby, daňovníka, ktorý si automobil vypožičal. Tento si však aj v prípade, že by cestnú daň preplatil majiteľovi, nemôže tento náklad uplatniť v daňovom priznaní, nakoľko v zmysle zákona o daniach z príjmov sa za daňový náklad neuznávajú dane zaplatené za iného daňovníka.

Cieľ: Chápať ako daňovníka cestnej dane fyzickú osobu - podnikateľa, teda aby platil daň ten, kto v skutočnosti aj automobil využíva na podnikanie. Umožniť vrátenie alikvótnej časti dane pri skončení výpožičky v priebehu daňového obdobia.

Do roku 2004 je vo výhlade novelizovať a upraviť cca 240 zákonov, z ktorých viaceré sa dotýkajú MSP. Vychádzajúc z analýzy legislatívneho prostredia, **medzi ďalšie najdôležitejšie patria:**

1. Legislatívne upraviť (**Zákonník práce a iné**) nároky MSP obdobne ako zamestnancov, teda chápať živnostníka ako seba – zamestnanca s rovnakými právami na sociálne zabezpečenie ako zamestnanec, ako nárok na príspevok na teplú stravu, stravné na tuzemských pracovných cestách, tvorbu sociálneho fondu, rekondičné pobyty, zrovnoprávnenie dávok v chorobe, minimálnu mzdu vo výdavkoch, ovplyvňujúcich základ dane z príjmu ako ohodnotenie jeho práce i v období, keď firma nedosahuje zisk, zamestnávateľské rady a pod.
2. Dopracovať legislatívny zámer návrhu **zákona o nadobúdaní a nájme poľnohospodárskej pôdy** s atribútmi minimálnej doby nájmu, minimálneho nájomného a sankcií za neplnenie, čím sa prispeje k stabilizácii podnikania a urýchli sa reštrukturalizácia podnikateľskej sféry, najmä MSP a súkromne hospodáriacich roľníkov (SHR).
3. Novelizovať **zákon o poľnohospodárstve** v oblasti riešenia škôd katastrofálneho rozsahu a upresnenia systému valorizácie dotácií.
4. Pripraviť návrh opatrení na stimuláciu špecializácie, rajonizácie a koncentrácie poľnohospodárskej prvovýroby.
5. Novelizovať zákon NR SR č.152/1995 Z.z. o potravinách so zameraním na oblasť označovania, zrušenia predtrhovej kontroly a zmenu organizácie potravinového dozoru.
6. Zo strany vlády SR je nutné prijať zákony, ktoré by mohli priaznivo ovplyvniť podnikateľské prostredie a zvýhodňovať MSP, napr. dotáciami a daňovým zaťažením, a to najmä v regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti.
7. Novelizovať **zákony o sociálnom poistení, zdravotnom poistení a zákon o zamestnanosti**. V ekonomickom prostredí živnostenského podnikania, MSP musí byť vytvorený taký priestor, aby sa vyplatilo česťne podnikat' a zamestnávať pracovníkov so všetkými náležitosťami (platby do fondov) a sociálnymi istotami, teda s pozitívnou motiváciou trhového prostredia. Nesmie pretrvávajúť systém, že „čierna práca“ je lacnejšia.

8. V oblasti **správy daní a poplatkov** by mala byť v prípade pochybnosti správcu dane o vierohodnosti správnosti a úplnosti povinnej evidencie, vedenej daňovníkom, dôkazná povinnosť na strane správcu dane.
9. **Živnostenský zákon** - znížiť administratívne ťažkosti pri vybavovaní živnostenského oprávnenia, zápisu do obchodného registra (OR), ustanovenia prevádzky (duplicita dokladov) a pod. Skrátiť lehoty na zápis do OR.
10. **Úpravou súdneho poriadku** zlepšiť legislatívu v smere vymožitelnosti práva a zrýchliť konanie súdov. Zvýšiť bezpečnosť podnikania, odstrániť výpalníctvo, vydieranie, zvýšiť aktivitu polície a zaviesť pocit istoty do čestného podnikania.
11. Zvýšiť **zodpovednosť exekútorov** za svoje konanie počas výkonu exekútorskej činnosti.
12. **Zákon o obecnom zriadení** - Samospráva musí aktívne podporovať MSP vytváraním, vhodných podnikateľských podmienok a napomáhať rozširovaniu MSP v regióne, obci. Vychádzať v ústrety pri registrácii, vybavovaní potrebnej dokumentácie.
13. Z polohy obcí venovať viac pozornosti vytváraniu podnikateľského prostredia u MSP a prevziať tiež svoj diel zodpovednosti za proces znižovania nezamestnanosti a vytvárania podmienok pre zamestnanosť u MSP.
14. Osobitú pozornosť je potrebné venovať **Zákonu o dani z nehnuteľnosti**. Sadzby dane by sa mali odvíjať od nehnuteľnosti a nie od činnosti (podnikateľskej činnosti), ktorú vlastní v nehnuteľnosti vykonáva. To sa týka i miestnych daní a poplatkov, ktoré sa zvyšujú pri uplatňovaní voči MSP.
15. Odstrániť rozdielnú interpretáciu zákonných predpisov na rôznych úradoch a zabezpečiť povinnosť autora vydať záväzné vysvetlenia. Vplývať na kvalitu zákonov, týkajúcich sa MSP s cieľom zníženia frekvencie zmien.

Najdôležitejšie zákony, ktoré je potrebné v období 2002 – 2005 novelizovať sú širšie uvedené v prílohe č. 2.

PODPORNÉ PROGRAMY MSP

1. Návrh na zmeny v systéme podpory malého a stredného podnikania

Návrh vychádza z materiálu „Analýza vývoja MSP a návrh na zmeny v systéme podpory MSP“, ktorý Vláda SR schválila na svojom zasadnutí 15.5.2002 a ktorého cieľom je uplatňovanie novej orientácie politiky podpory MSP..

Pri realizácii podpory MSP je predovšetkým potrebné definovať základné dôvody podpory MSP. V ekonomikách krajín EÚ, ako napr. v Nemecku, Francúzsku, Holandsku atď., je táto podpora založená na zásadách:

- a) sektor MSP predstavuje základ silnej podpory trvalo decentralizovaného systému, ktorý kombinuje vlastnosti trhovej ekonomiky so súkromným vlastníctvom a tomu zodpovedajúcou stimuláciou
- b) podpora MSP predstavuje podporu podnikov budúcnosti – t.j. že dnešné malé firmy predstavujú inovátorov, ktorí vytvárajú nové produkty a nové pracovné príležitosti, zvyšujú efektívnosť ekonomiky a tým predstavujú jej hlavný rozvojový impulz.

Pri realizácii a hodnotení systému podpory MSP je potrebné uplatniť tri nasledujúce kritériá:

- 1) *efektívnosť*,
- 2) *transparentnosť*,
- 3) *udržateľnosť*

Potrebný je koordinovanejší prístup založený na spolupráci medzi jednotlivými rezortmi, ústrednými orgánmi štátnej správy a regionálnymi a miestnymi samosprávami, vzdelávacími inštitúciami, podnikateľskými združeniami, médiami, finančnou komunitou a súkromným sektorom. Z požiadavky efektívnych, transparentných a trvale udržateľných aktivít tiež vyplýva, že efektívne by bolo zveriť zodpovednosť za správu a implementáciu programu jednej inštitúcii, poverenej:

1. implementáciou a monitorovaním podporných aktivít MSP,
2. analýzou účinkov podpory a navrhovaním a vypracovávaním návrhov na zlepšenia.

Politika podpory podnikania musí obsahovať vzájomne koordinované a previazané opatrenia **s cieľom:**

1. posilňovanie motivácie jednotlivcov na začatie podnikania prostredníctvom zlepšovania podmienok pre podnikanie
2. zvyšovanie potrebných schopností (zručností a znalostí) prostredníctvom zvýšeného dôrazu na podnikanie v celej vzdelávacej sústave
3. rozširovanie možností podnikania prostredníctvom znižovania finančného zaťaženia a zlepšenia prístupu k finančným zdrojom.

2. Navrhovaný systém podpory MSP

Existujúca podpora by sa mala snažiť využiť výhody, ktoré MSP majú oproti veľkým podnikom: inovatívnosť, flexibilitu a s tým spojený potenciál dynamiky rastu. Vzhľadom na uvedené jeden z vhodných nástrojov na zvýšenie prístupu MSP k zdrojom predstavuje orientácia na nové nástroje financovania, ako napríklad prostredníctvom **rizikového kapitálu**.

Aj keď financovanie prostredníctvom rizikového kapitálu by mohlo byť efektívnym nástrojom rozvoja inovatívnych firiem, v podmienkach SR je tento nástroj do určitej miery obmedzený, najmä v dôsledku nefunkčnosti kapitálového trhu. Preto jedným z hlavných pilierov systému podpory MSP zatiaľ musí ostať aj klasická forma finančnej podpory ako poskytovanie záruk, dotácií a zvýhodnených úverov. Pri úveroch navrhujeme zvýšiť objem prostriedkov na úspešnú, efektívnu a zatiaľ ponukou nedostatočnú formu – mikropôžičky. **Mikropôžičky** malým podnikateľom patria do oblasti, ktorá sa vyznačuje najvyššou disciplínou splácania.

Pokiaľ ide o systém dotácií priamo do podnikovej sféry, túto odporúčame aplikovať so zabezpečením spolufinancovania zo strany poberateľov, 100% dotácie by mali byť použité len v určitých prípadoch (technickú pomoc, motivačné školenia pre potenciálnych a začínajúcich podnikateľov a pod.) Podobný systém je uplatňovaný v krajinách EÚ.

Navrhovaný systém podpory v sebe zahŕňa **reformu systému podpory** malého a stredného podnikania.

Táto by mala byť založená na troch pilieroch:

- a) zlepšenie podnikateľského prostredia;
- b) navrhovaný systém inštitucionálneho zabezpečenia;
- c) reforma v oblasti podporných programov.

- a) **Zlepšenia podnikateľského prostredia** je uvedené v kapitole 1 s pomerne dostatočne definovanými partikulárnymi cieľmi.

b) Navrhovaný systém inštitucionálneho zabezpečenia

vychádza z potreby zníženia fragmentácie, zvýšenia transparentnosti a koordinácie v systéme podpory MSP a vychádza z nasledujúcich predpokladov:

1. Hlavným garantom a koordinátorom pri tvorbe programov a politiky podpory MSP je Ministerstvo hospodárstva SR. MH SR formálne vystupuje pri jednaniach s ostatnými subjektami vrátane medzinárodných inštitúcií pri zabezpečení zdrojov a pod.
2. MH SR zabezpečuje podporu MSP prostredníctvom Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania, ktorá predstavuje hlavnú inštitúciu na realizáciu podpory MSP. NARMSP ostáva Implementačnou agentúrou Phare pre programy podpory MSP. Okrem prostriedkov Phare a štátneho rozpočtu nie je vylúčené, aby agentúra svoje ciele realizovala aj z iných zdrojov. Kontrolu hospodárenia NARMSP vykonáva MH SR.
3. Výnimočné postavenie v systéme podpory MSP má aj Slovenská záručná a rozvojová banka. Ako žiadúca sa ukazuje transformácia SZRB z doterajšej formy š.p.ú. na akciovú spoločnosť vo vlastníctve MF SR (plánovaná od 30. 06. 2002), čo by prinieslo okrem iného i vyššiu flexibilitu v oblasti managementu. Banke by to tiež vylepšilo možnosti ďalších aktivít v oblasti podpory MSP.
4. Politiku MSP realizuje NARMSP aj prostredníctvom siete RPIC a BIC. Úlohou každého RPIC je okrem poskytovania podporných programov tak ako doteraz aj zhromažďovanie a poskytovanie informácií o všetkých ostatných podporných programoch určených pre MSP, ktoré ponúkajú iné inštitúcie. RPIC tak isto môže zhromažďovať žiadosti o týchto programoch, čím budú slúžiť ako miesta prvého kontaktu aj ako sprostredkovatelia.
5. Decentralizácia politiky MSP je zabezpečená prostredníctvom siete RPIC, ktoré musia byť minimálne prístupné v každom vyššom územno-správnom celku (kraj), a ktoré sú samostatné v oblasti rozhodovania. Uvedené však nie je možné uskutočniť bez súčasnej delegovanej zodpovednosti RPIC, najmä pri rozhodovaní rizikových foriem podpory ako sú priame úvery. Toto je nutné riešiť vhodným kontrolným mechanizmom. Forma RPIC ako združenie právnických osôb umožňuje participáciu a tým aj kontrolu širokého spektra zúčastnených subjektov: NARMSP, SZRB, obce, VÚC a pod.
6. Súčasná rozmiestnenie siete RPIC/BIC, resp. detašovaných pracovísk NARMSP nie je z hľadiska regionálneho rozvoja vyhovujúce. V súčasnosti regióny, kde nezamestnanosť prevyšuje 25% zaberajú cca 1/3 územia SR: avšak z 12 RPIC (+ centrála NARMSP + detašované pracovisko NARMSP) len 3-4 RPIC spadajú do uvedených zaostalých regiónov; zo 4 BIC na najzaostalejšie regióny pripadá len 1-2. Vzhľadom na uvedené je nevyhnutné na základe zvláštnej analýzy, ktorú vyhodnotí MH SR v spolupráci s MVRR SR prehodnotiť existujúce rozmiestnenie siete RPIC/BIC.
7. V prípade SZRB a jej pobočiek aspekt decentralizácie nie je nevyhnutný. Z regionálneho hľadiska bude SZRB, podobne ako aj ostatné inštitúcie využívať sieť RPIC na propagáciu svojich produktov, resp. na prvý kontakt s potenciálnymi zákazníkmi z regiónov (pozri bod 4)

8. Dôležitou otázkou pre novú stratégiu v oblasti MSP je tiež efektívnosť implementácie kľúčových politík. Aj keď tu existuje všetkým prístupná výkonná organizácia – NARMSP, zodpovedná za kľúčovú koordinačnú úlohu medzi MH SR a BIC/RPIC, je potrebné venovať pozornosť dvom problémom:

- zapojeniu MSP a ich reprezentatívnych organizácií do procesu podpory MSP
- zapojenie všetkých relevantných agentúr a inštitúcií na regionálnych úrovniach, súkromného i verejného charakteru

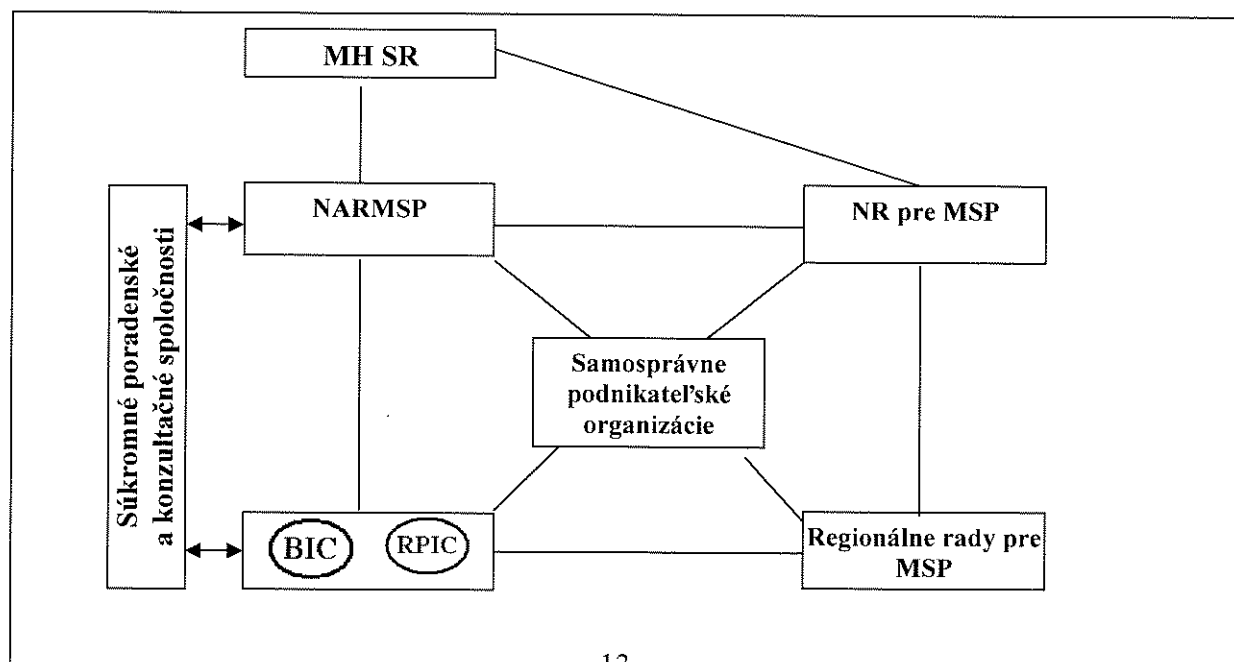
Najúspešnejšie stratégie Európskej únie pri podpore MSP obsahujú štruktúry a procesy pre zapojenie zastupiteľských organizácií MSP do rozvoja a implementácie politík a programov podpory na všetkých úrovniach, obzvlášť na regionálnej úrovni. Toto môže byť dosiahnuté:

- zriadením **Národnej rady (alebo ministerstva) pre MSP** so zastúpením kľúčových ministerstiev, parlamentu, MSP a iných záujmových skupín, ako dohliadajúci orgán pri implementácii stratégie, poradenský orgán pri navrhovaní zákonov a koordinujúci orgán regionálnych podporných programov. Táto rada by mohla zobrať na seba aj poradnú úlohu predchádzajúcej vládnej rady pre MSP,
- vytvorením **plánov implementácie stratégie MSP na regionálnej úrovni**, ktoré by odrážali a dopĺňali národný model a zahŕňali zástupcov regionálnych rád, regionálnych rozvojových agentúr a zástupcov samospráv. Jej kľúčovou úlohou bude vytvoriť regionálny podporný program, odrážajúci regionálne priority. Dôležitou úlohou bude vytvorenie regionálnych podporných programov, odrážajúcich lokálne regionálne priority a pripravujúce politiky pre štrukturálne fondy EÚ.

Od NARMSP sa očakáva, že bude hrať zásadnú úlohu ako "výkonná" ruka NR pre MSP a BIC/RPIC zohrajú podobnú úlohu v regiónoch.

Tento návrh napomôže efektívnej implementácii stratégie v oblasti MSP a zohľadníť regionálne rozdiely vo výkonnosti ekonomiky a hlavne zapojiť súkromný sektor MSP na všetkých úrovniach.

Navrhovaný model možno graficky znázorniť nasledovne:

9. Pri príprave legislatívy je treba zlepšiť spoluprácu a komunikáciu Vláda – MSP, **pri príprave politiky podpory MSP musia byť zapojené samosprávne podnikateľské organizácie** a zamestnávateľia a tiež odbory a samospráva. Medzi vládou a podnikateľskou samosprávou musí byť zabezpečený **pravidelný a permanentný dialóg**. **Podnikateľské organizácie** sa musia čo najviac **profesionalizovať**, posilniť, aby mohli pomôcť MSP i spoločnosti ako celku. V tomto smere musí byť orientovaná i politika podpory vlády.
10. Vstupom Slovenska do EÚ podpora MSP zo strany PHARE prakticky skončí a bude nahradená formou štrukturálnych fondov. V dôsledku toho v najbližšom období stojí pred organizáciami inštitucionálneho zabezpečovania podpory MSP úloha prípravy na čerpanie štrukturálnych fondov. Ide o dôležitú úlohu, ktorá si vyžiada i organizačné zmeny v inštitúciách v súlade s pravidlami EÚ pre čerpanie týchto fondov. V prípade neprispôsobenia sa podmienkam pre toto čerpanie nebolo by možné takúto formu podpory MSP využívať.

c) Reforma v oblasti podporných programov

Reforma v oblasti **podporných programov** sleduje zjednodušenie a zníženie počtu programov na jednej strane, rovnako ako reštrukturalizáciu na strane druhej. Dôraz musí byť kladený na finančnú spoluúčasť u žiadateľa podobne ako v systéme podpory EÚ.

V oblasti **štruktúry podporných programov** odporúčame:

1. Klásť väčší dôraz na moderné a efektívne formy podpory ako financovanie prostredníctvom rizikového kapitálu a mikropôžičky. Zvýšenie ponuky financovania prostredníctvom rizikového kapitálu znamená najmä zmenu legislatívy, ktorá by komerčným subjektom umožňovala poskytovať financie do rizikového kapitálu. NARMSP spolu so sieťou RPIC by slúžila (okrem vlastného programu - Fond štartovacieho kapitálu) aj ako informačné centrum, ktoré by prostredníctvom spolupráce so Slovenskou asociáciou rizikového kapitálu združovalo informácie o uvedenom spôsobe financovania. Seed kapitál musí mať vytvorené adekvátne legislatívne prostredie.
2. Prehodnotiť dotačnú politiku v jednotlivých ústredných orgánoch štátnej správy.

Národný program pre implementáciu Acquis communautaire (NPAA) obsahuje v kapitole č. 16 – MSP tri priority pre rozvoj MSP, konkrétne:

- *Posilnenie postavenia MSP a stimulácia ich rastu*
- *Zvýšenie konkurencie schopnosti MSP*
- *Urýchlenie internacionalizácie a prieniku na nové trhy*

3. Posilnenie postavenia MSP a stimulácia ich rastu

Od svojho vzniku MSP dosiahli kvantitatívne podiel v slovenskej ekonomike porovnateľný s vyspelými krajinami, keď asi 99% všetkých podnikov tvoria podniky kategórie MSP, ktorých podiel na HDP činí viac ako 60 %, a podiel na zamestnanosti dosiahol úroveň temer 60%.

V období rokov 2002 – 2004 by mali byť jednotlivé priority podpory MSP realizované prostredníctvom programov NARMSP, SZRB, SARIO a Eximbankou. Pre posilnenie postavenia MSP je potrebné zamerať pozornosť hlavne na nasledovné podporné programy v oblastiach:

Poradenských služieb malému a strednému podnikaniu,

Cieľ: Zvýšiť informovanosť o ekonomickom, právnom a organizačnom pozadí malého a stredného podnikania, podmienkach začatia podnikateľskej (živnostenskej) činnosti, štartovacích podporných programoch, prístupu ku kapitálu a rozbehu a fungovania malej firmy z pohľadu vedenia potrebnej evidencie, odvodov do fondov, daňových povinností a platieb vo vzťahu k obciam.

Podpory marketingových informácií

Cieľ: Poskytnúť MSP, najmä malým podnikom a to v súlade s prijatou chartou EÚ o malých podnikoch, informácie o trhu všeobecne, účelových prieskumoch trhu a možnosti uplatnenia sa slovenských malých podnikoch na trhu v príslušných komoditách.

Podporného úverového programu

Cieľ:

1. Rozšíriť jeho použitie, posilniť kritériá vo vzťahu k podnikateľskému zámeru, inovatívnosti a realizovateľnosti zámeru. Váha kritérií záruk pri získaní počiatočného štartovacieho kapitálu sa musí znižovať v porovnaní s kritériami reálnosti a návratnosti podnikateľskom pláne.
2. Výšku úverov v Podpornom úverovom programe posudzovať vo vzťahu k podnikateľskému zámeru a mala by existovať možnosť vyšších súm ako doteraz a i možnosť (v prípade reálnosti) krytia celého štartovacieho kapitálu úverom.
3. Doba poskytnutia úveru by sa mala pohybovať i v dlhodobom horizonte do 10 rokov.

Mikropôžičkových schém

Cieľ:

1. Rozšíriť rozsah činností, na ktoré je mikropôžičku možné poskytnúť.
2. Znížiť úrokové sadzby na úroveň maximálne diskontnej sadzby.
3. Rozšíriť Centrá poskytovania mikropôžičiek, pričom v tomto procese môžu byť vhodne využité i profesné stavovské organizácie MSP, ktoré dokážu posúdiť reálnosť podnikateľského zámeru v príslušnej profesnej oblasti.

Poskytovania bankových záruk na úvery

Cieľ:

1. Zvýšiť podiel záruky na úvere (napr. cestou SZRB) a znížiť podiel na záruke pripadajúci na malého podnikateľa.
2. Širšie uplatňovať možnosti ručenia hnuiteľným majetkom a hnuiteľným majetkom, obstaraným z úveru.

Refinancovania prostredníctvom eskontu zmenky

Cieľ: Znížiť administratívne náležitosti pri zabezpečení štartovacieho kapitálu a urýchlenia začiatku realizácie životaschopného podnikateľského zámeru.

Poskytovania podpory MSP formou rizikového kapitálu

Cieľ: Stimulovať rast MSP, hlavne inovatívnych firiem..

V tejto oblasti je potrebné a účelné budovať sieť inkubátorov a technologických parkov, kde dostanú príležitosť práve firmy inovatívneho charakteru. Je vhodné podporu týchto firiem formou zabezpečenia podmienok podnikateľskej činnosti a prevádzkovania živnosti v inkubátore, kombinovať s formou rizikového kapitálu s cieľom dosiahnutia synergického efektu podpory.

4. Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP

Malý vnútorný trh SR tiež znamená, že za účelom dosahovania úspor z veľkovýroby je potrebné hľadať možnosti odbytu tejto produkcie v zahraničí. Znamená to podstatne zvýšiť konkurencieschopnosť i MSP vo vzťahu k zahraničiu a to ako pri podieľaní sa na priamom vývoze, tak i pri spolupráci MSP s veľkými podnikmi zahraničných investorov, s cieľom pôsobiť v programe subdodávok na Slovensku pre veľký podnik tak, aby MSP na Slovensku konkurenčne mohol byť úspešný voči subdodávateľovi, MSP z materskej krajiny zahraničného investora.

Cieľ: Zvýšiť konkurencieschopnosť MSP v súvislosti s pripravovaným vstupom na otvorený trh EÚ.

Z tohoto pohľadu na zvýšenie konkurencieschopnosti MSP odporúčame pokračovať v nasledovných programoch:

1. Program transferu technológií.
2. Program implementácie systému riadenia kvality.
3. Program podpory MSP formou realizácie inkubátorov .
4. Program podpory MSP formou poskytnutia protizáruk na zahraničné úvery.

Zvyšovanie konkurenčnej schopnosti slovenských výrobcov

Zo štatistík týkajúcich sa zahraničného obchodu SR za posledné roky je zrejmé, že slovenský export má tendenciu prenikať prevažne na trhy vyspelých krajín OECD a to predovšetkým do krajín EÚ. Majúc na zreteli aj fakt, že Slovensko bude v budúcnosti tvoriť súčasť jednotného európskeho trhu, je potrebné prispôbenie sa slovenských výrobcov na

mimoriadne náročné podmienky a predpisy EÚ nielen za účelom dnešného zvýšenia exportu, ale aj za účelom samotného prežitia v budúcnosti. Preto je potrebné:

- Uskutočniť harmonizáciu predpisov a legislatívy týkajúcu sa noriem a kvality výrobkov, technických noriem, certifikácie a skúšobníctva, a podpora ich presadzovania formou rôznych výhod a úľav (daňových a pod.) a ich dôsledná kontrola.
- Zaviesť vzdelávanie, rekvalifikovanie a poradenstvo pre slovenských výrobcov a pripraviť finančnú a technickú asistenciu pri prechode na európske normy a európske technické normy.
- Zaviesť finančnú a technickú asistenciu pri procese získavania zahraničných kvalitatívnych certifikátov slovenských výrobcov.

Je potrebné podporovať a uprednostňovať vývoz predovšetkým výrobkov s najvyššou pridanou hodnotou v SR. To znamená, že vzniká potreba zvýhodňovať vývoz hotových výrobkov oproti vývozu prvotných surovín a to priamymi a nepriamymi nástrojmi (napr. administratívne a colné znevýhodnenie vývozu dreva oproti vývozu nábytku a pod.).

Cieľ: Podpora zvýšenia vývozu výrobkov s vysokou pridanou hodnotou v SR

Aj keď je potrebná predovšetkým reštrukturalizácia a zvýšenie konkurencie schopnosti slovenských výrobkov v zahraničí, tak ako bola popísaná v predchádzajúcich bodoch, netreba zabúdať ani na aktívny marketing týchto výrobkov v zahraničí. Hoci už dnes existujú rôzne formy podpory pri výstavách v zahraničí a pod., je tiež potrebné:

- Tieto aktivity a možnosti aktívne propagovať.
- Zjednodušiť a zrýchliť proces získavania exportných licencií.
- Zaviesť možnosť bezplatnej prezentácie slovenských výrobcov a výrobkov v zahraničí, (napr. pomocou veľvyslanectiev, konzulátov a zastúpení v jednotlivých krajinách) vo forme dobre propagovaných a organizovaných výstav a prezentácií.

Cieľ: Podpora vývozu pomocou aktívnej prezentácie slovenských výrobcov a výrobkov v zahraničí

5. Urýchlenie internacionalizácie a prieniku na nové trhy

Všeobecne možno predovšetkým veľké podniky v SR charakterizovať ako európske podniky, ktoré boli úspešné v prenikaní na európske trhy a pri uskutočňovaní svojich výkonov využívajú svetovú a predovšetkým európsku filozofiu. Preto je pri podpore exportu potrebné sústrediť sa prevažne na segment stredných a malých podnikov (MSP) a tieto pripraviť na ich pôsobenie v rámci zahraničného obchodu.

Ciele:

- Reštrukturalizácia hospodárstva SR smerom k perspektívnym odvetviam.
- Zvýhodňovanie vývozu výrobkov s vysokou pridanou hodnotou v SR.
- Podpora vývozu pomocou aktívnej prezentácie slovenských výrobkov v zahraničí.

Pre urýchlenie internacionalizácie a prienik na nové trhy odporúčame pokračovať v nasledovných programoch:

1. Subkontrakčná burza Slovenska (SBS).
2. Euro – Info centrum v Bratislave a Prešove
3. Program podpory rozvoja elektronického obchodu
4. Program podpory účasti MSP na medzinárodných výstavách.

Je potrebné zvážiť znovu obnovenie funkcií fondu na podporu exportu.

Nevyhnutné je vytvoriť efektívnejšiu medzinárodnú spoluprácu. Vytvoriť nosné hospodárske programy Slovenska a zapojiť krajinu do európskej deľby práce a to i z pohľadu napojenia MSP na veľkých investorov a producentov ako subdodávateľov. Vláda by mala sústrediť pozornosť na rozšírenie výrobných a odbytových možností najmä takých produktov, ktoré SR dováža a pritom je ich schopná aj sama vyrobiť.

Reštrukturalizácia hospodárstva SR smerom k perspektívnym odvetviam

Dnešné hospodárstvo a predovšetkým priemyselná štruktúra SR je z hľadiska jej zloženia značne nevyvážená a z hľadiska konkurencie schopnosti nepostačujúca. Z dnešného pohľadu je preto potrebné zvýšiť úsilie o jej reštrukturalizáciu smerom k perspektívnym odvetviam a odklon od, hoci tradičných, no dnes už neperspektívnych, odvetví. Za týmto účelom je potrebné:

- Sústrediť sa a preferovať rôzne formy štátnej podpory do perspektívnych odvetví s cieľom zvyšovania kvalifikácie, produkcie a zamestnanosti vo vybraných odvetviach (napr. podpora vývoja SW, komunikačných technológií a pod.).
- Neplytvať prostriedkami v snahe o záchranu stratových a nekonkurenčných podnikov, tieto naopak presúvať do dynamickejších odvetví.
- Aktívne podporovať rekvalifikáciu domácej pracovnej sily s dôrazom na celoživotné vzdelávanie a zvýšiť jej schopnosti a zručnosti hlavne pre uplatnenie sa v nových, perspektívnych a technologických oblastiach.

6. Spolupráca s veľkými podnikmi

Malý a stredný podnik sú prirodzenými partnermi vo všetkých fázach prípravy, výroby a logistiky veľkej firme. Medzi prednosťami malej firmy vo vzťahu k veľkej firme okrem iného patrí:

- Rýchlejšie prispôsobenie sa požiadavkám trhu pri nižších režijných nákladoch.
- Efektívnejší výkon obslužných činností veľkých podnikov.

Kooperácia medzi malými a strednými podnikmi a veľkými podnikmi sa ukazuje byť dobrým základom pre rozvoj modernej technológie a služieb. Určitým slabým článkom je ešte reťazové fungovanie firiem holdingovej štruktúry s využitím transakčných cien či už pri obstarávaní servisných činností, dopravných služieb a dodávok komponentov finálneho výrobku. V mnohých prípadoch môže nastať reálne porušenie rovnovážneho súťažného prostredia. Ide o oblasť v ktorej bude žiadúce vykonať predmetné analýzy a prijať závery v častiach hospodárskej súťaže, účtovníctva a daní.

V záujme podpory spolupráce MSP s veľkými podnikmi bude potrebné zamerať pozornosť na tieto oblasti:

- Vytvoriť celoštátnu, priebežne aktualizovanú databázu ponuky činností pre MSP podľa odvetví, s voľným prístupom na internete.

Očakávaný **efekt** sa prejaví v zlepšenom prieniku MSP na trhy. Garantom databázy môžu byť profesné organizácie. Prevádzkovanie databázy by zabezpečilo MH SR.

- Uplatňovať ciele podpory pri prehlbovaní kooperácie malých podnikov s veľkými podnikmi:

Očakávaný **efekt** sa prejaví v zlepšení úrovne riadenia, zvýšenia pružnosti firiem, v uľahčení prístupu MSP k finančným zdrojom.

- Posilniť financovanie vedecko technických projektov s podielovým financovaním štátu a výrobné sféry v oblasti aplikovaného výskumu.
- zprístupniť technické normy (krajiny EÚ) v slovenskom jazyku pre širokú podnikateľskú verejnosť.

Očakávaný **efekt** sa prejaví v profitovaní MSP z technologickej úrovne a štandardu veľkých podnikov, v posilnení dodávateľských pozícií MSP, ich vysokej konkurenčnej spôsobilosti pri prezentácii spolupráce so silnými obchodnými partnermi.

- Vypracovať analýzu a následne rámcové podmienky spolupráce novo etablovaných firiem v SR pre odporúčanie na uzatváranie kontaktov so slovenskými MSP tak, aby neboli v rozpore s medzinárodnými dohodami, ktorými je SR viazaná.

Očakávaný **efekt** sa prejaví vo väčšom využití domáceho surovinového a ľudského potenciálu a následne v skvalitňovaní výstupných produktov, v raste zamestnanosti. Takýto prístup je známy v trhových ekonomikách.

- Za jeden z najdôležitejších a v minulosti jeden z najúspešnejších programov možno považovať program Spin – off. Prostredníctvom tohto programu sa neefektívne prevádzky veľkých podnikov stávajú nezávislými MSP za štartovacej pomoci materskej firmy. Malé spoločnosti môžu mať prospech a úžitok zo samostatného ekonomického života, pričom využívajú motiváciu a pružnosť malej firmy a odbremeňujú veľký podnik od množstva „malej práce“, ktorá ho zaťažuje a nie je pre neho efektívna. Veľký podnik tak môže sústrediť svoje úsilie na hlavnú oblasť výroby (služieb) z väčšou efektívnosťou.

Efekt spočíva v lepšej príprave manažmentu a ľudských zdrojov na vedenie novo vznikajúcich podnikateľských subjektov a ich orientácii v podnikateľskom prostredí.

7. Rozvoj manažérskych schopností a podnikateľských skúseností MSP

Malé a stredné podniky ako spolutvorcovia zdravého podnikateľského prostredia, zvyšujú dynamiku trhu, majú schopnosť absorbovať podstatnú časť pracovných síl, ktoré sú uvoľňované z veľkých podnikov (v dôsledku ich privatizácie) a sú tak vlastne stabilizujúcim prvkom ekonomického systému v trhových ekonomikách. Preto je pre ich rozvoj, okrem vonkajšieho ekonomického prostredia, životne dôležité, pripraviť na hospodársku prax MSP najmä *ľudský potenciál- ľudské zdroje* na všetkých úrovniach.

Preto odporúčame prijať nasledovné opatrenia v príprave a rozvoja ľudských zdrojov pre MSP:

- Vypracovať **ucelený vzdelávací systém** pre MSP, do ktorého budú zapojené všetky stupne vzdelávania školskej správy (ZŠ, SOŠ, SOU ale aj gymnáziá, VŠ a vedecko-výskumná základňa) ako aj existujúce súkromné školy a vzdelávacie inštitúcie, s cieľom robiť skutočne aktívnu politiku trhu práce.
- V rámci navrhovaného uceleného vzdelávacieho systému pre rozvoj MSP, do ktorého budú zapojené všetky úrovne vzdelávacieho systému (štátne i neštátne), vrátane vedecko-výskumnej základne, zabezpečiť **aktívnu účasť MSP** na tvorbe učebných osnov a nové vzdelávacie a učebné materiály. Tu je možné využiť rozsiahle skúsenosti z projektu PHARE Reforma odborného vzdelávania a prípravy /VETR/.
- Vypracovať systém certifikovania a udeľovania licencií pre jednotlivé sektory výlučne v rámci profesných organizácií a pod., tento systém zjednotiť a uzákoniť. Len takýto systém je schopný zabezpečiť rovnakú kvalitu poskytovaných služieb, spoločnosťou akceptovanú cenovú úroveň a zlepšiť imidž MSP ako celku.
- Nadalej podporovať a rozvíjať existujúce a praxou osvedčené inštitúcie najmä RPIC a BIC a v súvislosti s prehľbovaním vplyvu regionálnej politiky v rámci EÚ, v širšej miere využívať skúsenosti z týchto krajín, ale najmä finančné prostriedky, určené pre rozvoj regiónov. Regionálne fondy tvoria až 40 % rozpočtu EÚ.
- V spolupráci s VŠ a všetkými typmi SŠ **vytvárať podnikateľské centrá** v relevantných regiónoch, zvýšiť angažovanosť a účasť MSP pri budovaní a prevádzkovaní technologických parkov a pod.
- Vzdelávacie aktivity zameriavať najmä na oblasť marketingu, poradenstva, informatiky, daňových predpisov a financií, osvojovania si nových technológií, štúdium svetových jazykov (odborná terminológia), cestovný ruch vrátane regionálnej turistiky, rozvoj remesiel, poľnohospodárstvo a výroba potravín (charakteristických pre SR), ochrana životného prostredia.
- V predmetnej oblasti vytvoriť **transparentný spôsob financovania** vzdelávania MSP najmä zo štátneho rozpočtu, ktorý bude zodpovedať podielu MSP na tvorbe HDP, samozrejme okrem priameho financovania školskej správy.
- Vyčlenené finančné prostriedky v zmysle príslušných noratívov poukazovať priamo do regiónov, bez medzičlánku v štátnej správe.
- **Pripraviť program komplexného celoživotného vzdelávania pre MSP** s využitím prostriedkov EÚ – už v rámci finančného memoranda 2002, najneskôr však v roku 2003.

Ciele:

- Zvýšenie podnikateľského povedomia MSP.
- Efektívnejšie využitie ľudských zdrojov a ich schopností v prostredí MSP.
- Zlepšenie riadiacich schopností MSP.

Zvýšenie finančných zdrojov potrebných pre skvalitnenie ľudského potenciálu pre MSP je možné zabezpečiť:

nepriamo - daňovým zvýhodnením podnikateľských subjektov, ktoré vzdelávajú alebo v ktorých sa vzdelávanie realizuje a
priamo – stanovením jednotného percenta odvodov všetkých podnikateľských subjektov na vzdelávanie. Napríklad v Maďarsku tento systém zaviedli asi v roku 1994 a v súčasnosti majú financovanie určitých odborov zabezpečené.

PREHĽAD POLITÍK EURÓPSKEJ ÚNIE PODPORUJÚCICH MSP A PODNIKANIE A ZÁVERY PRE SLOVENSKO

EÚ venuje zvýšenú pozornosť rozvoju MSP, hlavne prostredníctvom Business Simplification Task Force (BEST) a následným "Akčným plánom podpory podnikania a konkurenčnosti".

Príloha č. 3 a jej doplnky uvádzajú vhodné odporúčania a opatrenia, predkladajú určité závery a uvádzajú oblasti, ktoré by mali byť zahrnuté v programe podpory MSP pre roky 2002 - 2005. Tieto závery dopĺňajú odporúčania, uvedené v predchádzajúcich častiach tejto správy a nadväzujú na analýzu legislatívneho prostredia a používaných indikátorov.

AKČNÝ PLÁN REALIZÁCIE NAVRHOVANEJ POLITIKY

1. Realizovať návrhy na zlepšenie vzdelávania v podnikaní

- vytvoriť základné programy, realizované prostredníctvom RPIC a BIC
- podporovať profil "byť v biznise"
- uplatňovať súlad vzdelávacích činností na vyššom stupni vzdelávania
- inovovať odborné učebnice dotýkajúcich sa oblastí MSP

2. Zlepšiť prístup ku kapitálu

- vytvoriť široko založený program úverových garancií
- rozšíriť program mikropôžičiek a Fondu štartovacieho kapitálu
- rozvinúť regionálne rizikové fondy (venture funds)

3. Zlepšiť prístup k výskumu a inováciám

- zväčšiť počet technologických centier a podnikateľských inkubátorov
- vypracovať a spustiť celkový plán podpory výskumu a akademických spin - off
- posilniť väzby priemysel – veda

4. Vyvinúť podporné služby pre MSP

- prostredníctvom projektu PHARE podporovať a školiť RPIC a BIC
- vytvoriť takú sieť, ktorá sa bude vedieť prispôsobiť regionálnym rozvojovým fondom v budúcnosti po vstupe do EÚ
- prehodnotiť "voucher" systém pri podpore školení a poradenstva pre MSP
- transparentným procesom verejného obstarávania podporných služieb pre MSP (napr. školenia, rekvifikácie, spracovanie podnikateľských plánov a pod.) otvoriť tento trh súkromnému sektoru
- rozvinúť programy zvýšenia konkurencieschopnosti MSP, urýchliť internacionalizáciu a podporiť perspektívne odvetvia

- rozvinúť manažérske schopnosti a ľudské zdroje pre MSP
- podporovať spoluprácu MSP s veľkými podnikmi

5. Zlepšiť verejnú správu, pretože vplýva na MSP

- znížiť celkové daňové a odvodové zaťaženie pre MSP a samostatne zárobkovo činné osoby, rozšíriť okruh použitia paušálnej dane a zvýšiť obrat umožňujúci jej použitie
- znížiť a zjednodušiť platbu odvodov do sociálneho a zamestnaneckého fondu
- znížiť čas a dokumenty potrebné na začatie a ohlasovanie MSP
- zvýšiť vymožiteľnosť práva a znížiť čas pri vyrovnávaní obchodných záväzkov prostredníctvom súdov

6. Stavať na súčasnom Národnom akčnom pláne zamestnanosti na roky 2002 – 2003

- Všetky agentúry a organizácie by mali spolupracovať na realizácii Národného akčného plánu zamestnanosti
- hľadať nové druhy dočasných pracovných miest, školení a na projekt zameraných zmlúv
- pouvažovať nad systémom príspevkov na zamestnávanie v nových firmách, zamestnávania prvo - zamestnancov, mladých a postihnutých ľudí

7. Rozvinúť spoluprácu na národnej a regionálnej úrovni

- zriadiť rady vlády alebo ministerstiev pre MSP so zastúpením kľúčových ministerstiev, MSP a iných záujmových skupín, ako dohliadajúci orgán pri implementácii stratégie, poradenský orgán pri navrhovaní zákonov a koordinujúci orgán regionálnych podporných programov
- zriadiť rady pre implementáciu stratégie MSP na regionálnej úrovni reflektujúce a doplňujúce národný model a zahrňujúce zástupcov regionálnych rád, regionálnych rozvojových agentúr a zástupcov samospráv. Kľúčovou úlohou bude vytvoriť regionálny podporný program, odrážajúci regionálne priority
- zabezpečiť, aby NARMSP hrala zásadnú úlohu ako "výkonná" ruka NR a podobne RPIC/BIC by túto úlohu mali hrať v regiónoch

Uvedený akčný plán je základným bodom pre realizáciu projektu v jeho prvej časti. Problematika druhej časti projektu, zjednodušenie súčasného spôsobu platieb nemocenského, dôchodkového a zdravotného poistenia je uvedená v samostatnej správe.

ZÁVER

MSP je v rámci rozvinutých ekonomík považovaná za najpružnejšiu, najefektívnejšiu, najprogresívnejšiu, a teda aj najdôležitejšiu súčasť ekonomiky. Z tohto dôvodu krajiny EÚ, ale aj iné rozvinuté krajiny, venujú stavu MSP maximálnu pozornosť a sústavne prijímajú opatrenia na jeho rozvoj. O toto sa snaží i Slovensko a v tomto kontexte a v súlade s trendom EÚ sú i uvádzané odporúčania.

Najdôležitejšou otázkou v čase asociačných krokov Slovenska do EÚ je aproximácia legislatívneho prostredia EÚ, s cieľom vytvoriť adekvátne podmienky i nášmu sektoru MSP, pripraviť ho na konkurenčné prostredie v otvorenom trhu EÚ.

Za tým účelom je návrh štátnej strednodobej politiky podpory MSP smerovaný na zvýšenie konkurencieschopnosti MSP, jeho technologickej vybavenosti, zručnosti a inovatívnosti. K tomuto je potrebné prijať i niektoré opatrenia k podpore štartu MSP znížením administratívnych prekážok a podpore v prístupe k štartovaciemu kapitálu. Uľahčenie štartu a rozvoj inovatívnej firmy je potrebné podporovať i rozumnou daňovou politikou, znížením daňových sadzieb, daňovými úľavami a prázdninami, ktorá umožní vytvorenie dostatku disponibilných finančných prostriedkov na udržanie sa firmy a jej rozšírenú reprodukciu.

Reformou sociálneho systému, systému sociálnej záchranej siete, odvodov do fondov MSP a jeho príspevkov do fondov za zamestnancov (čo je úlohou druhej časti tohto projektu) sa sleduje cieľ vytvorenia podmienok pre zvýšenie zamestnanosti v tomto sektore, ktorý je schopný v najväčšej miere prispieť k znižovaniu nezamestnanosti, vznikajúcej v dôsledku reštrukturalizácie národného hospodárstva a transformácie veľkých podnikov.

Realizácia horeuvedených návrhov si vyžaduje i určité opatrenia v oblasti inštitucionálneho zabezpečenia podpory MSP, ktoré sledujú jej zefektívnenie. Navrhované odporúčania logicky nemôžu vyčerpať celú problematiku podpory MSP, ktorú je potrebné sústavne monitorovať a flexibilne prispôsobovať podmienkam Slovenska i EÚ.

Pod'akovanie

Kolektív autorov vyslovuje pod'akovanie za podporu a pomoc mnohým ľuďom a organizáciám pri tvorbe týchto záverov v priebehu roku 2002.

Projekt SCR E/111813/D/SV/SK

Dokument neprešiel vydavateľskou a jazykovou úpravou.

NARMSP	Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
RPIC	Regionálne poradenské a informačné centrum
BIC	Business information center
MSP	Malé a stredné podnikanie
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
BEST	Pracovná skupina pre zjednodušenie podnikania
EÚ	Európska únia
HDP	Hrubý domáci produkt